

My Research Quest

परिशिष्ट क्रमांक - XII

मुख्याध्यापकां करिता पडताळासूची

मा. महोदय,

खालील विधानांची उत्तरे होय / नाही स्वरूपाची आहेत. उत्तर जर होय असेल तर विधानांपुढील चौकटीत ✓ खुण करावी व उत्तर जर नाही असेल तर चौकटीत X खुण करावी. ज्या ठिकाणी आपली मते विचारण्यांत आली तेथे आपले मत नोंदवाये.

धन्यवाद !

१) शाळेचे नांव :-	_____		
२) मुख्याध्यापकाचे नांव :-	_____		
३) शाळेतील अनुभव :-	_____		
४) शाळेचे क्षेत्र (शहरी/ग्रामिण) :-	_____		
१) मूल्य शिक्षण :-		होय	नाही
१. मूल्यशिक्षणाची उद्दिष्ट्ये शिक्षकांना माहिती आहेत.		☐	☐
२. मूल्यांचे वर्गीकरण शिक्षकांना माहित आहे.		☐	☐
३. मूल्य शिक्षणाच्या परिपाठाचे ज्ञान शिक्षकांना आहे.		☐	☐
४. मूल्य रुजवणुकीचे माध्यम शिक्षकांना माहित आहे.		☐	☐
५. मूल्य शिक्षणाबाबत शिक्षकांची भूमिका शिक्षकांना माहित आहे.		☐	☐
६. मूल्य शिक्षणाच्या दृष्टीने शिक्षक आदर्श आहेत.		☐	☐
७. मूल्य शिक्षणाबाबत शालेय परिपाठाच्या उद्दिष्टांचे ज्ञान शिक्षकांना आहे.		☐	☐
८. शालेय परिपाठाचे स्वरूप शिक्षकांना माहित आहे.		☐	☐
९. शालेय परिपाठाचे नियोजन शिक्षक करतात.		☐	☐
१०. नियोजनानुसार शालेय परिपाठ होतात.		☐	☐
११. विविध मूल्यांकरिता असणाऱ्या मूल्यांच्या कार्यात्मक व्याख्या शिक्षकांना माहित आहेत.		☐	☐
१२. विविध मूल्यांना अनुसरून चालवावयाचा विविध उपक्रमांचे ज्ञान शिक्षकांना आहे.		☐	☐
१३. मूल्य शिक्षणाच्या बाबतीत अभ्यासक्रमातून शिक्षक विद्यार्थ्यांमध्ये मूल्य संवर्धन घडवून आणतात.		☐	☐
१४. मूल्य शिक्षण मूल्यमापनाच्या साधनांचे ज्ञान शिक्षकांना आहे.		☐	☐
१५. विद्यार्थी निहाय मूल्याधिष्ठित वर्तनदर्शक संकलीत नोंदपत्रिका शिक्षक वापरतात.		☐	☐
१६. विद्यार्थी निहाय नोंद देवतात.		☐	☐

२) अभ्यासक्रम व मूल्य शिक्षण :-

- २) अभ्यासक्रम व मूल्य शिक्षकांना
  १. शाळेतील शिक्षकांना सर्व क्रमिक पुस्तकातून अभिव्यक्त होणारी मूल्य ह्याचे ज्ञान आहे.
  २. शिक्षकांचे अध्यापन मूल्याधिष्ठित आहेत.
  ३. शिक्षकाने आपल्या विषयांच्या संदर्भात माहितीनिहाय वार्षिक नियोजन केलेले असून त्यानुसार अध्यापन करतात.
  ४. अध्यापक आपल्या अध्यापनात विविध पध्दतींचा अवलंब करतात.
  ५. शाळेतील विविध शिक्षकांनी त्यांच्या अध्यापनात त्यांच्या विषयाचा अभ्यासक्रम अभ्यासला असून त्यातून अभिव्यक्त होणाऱ्या मूल्यांची त्यांना जाणीव आहे.
  ६. मूल्याधिष्ठित अध्यापनासाठी आवश्यक असणारे शैक्षणिक साधने उपलब्ध करून घेतात.
  ७. प्रभावी अध्यापनासाठी शिक्षक शैक्षणिक साधने वापरतात.
  ८. शाळेतील शिक्षकांना शैक्षणिक साधने वापरण्याची किमान कौशल्य ज्ञात आहेत.
  ९. शिक्षक नियमितपणे "मूल्याधिष्ठित पाठटावणे" तयार करतात.
  १०. मूल्य शिक्षणावरील संदर्भग्रंथांचे वाचन शिक्षक करतात.
  ११. मूल्य शिक्षण अध्यापनासाठी शिक्षक हस्तपुस्तिकेचा वापर करतात.
  १२. शिक्षकांनी किती प्रमाणात मूल्य शोध तक्ते बनविले आहेत.
  १३. विद्यार्थ्यांवर सुसंस्कार होण्यासाठी शालेय वातावरण योग्य राखले जाते.
  १४. विद्यार्थ्यांवर सुसंस्कार होण्यासाठी शिक्षकांनी काही विशेष प्रकल्प हाती घेतले आहेत.
  १५. सुधारित अभ्यासक्रमानुसार उद्बोधन वर्गाचा लाभ शिक्षक घेतात.
  १६. मूल्य शिक्षणाबाबत कृती संशोधन शिक्षक सहभागी झाले आहेत.

३) शालेय स्तरावरील मूल्य शिक्षणाची राबवणूक :-

शालेय परिषदांतर्गत खालील उपक्रम राबविले जातात.

अ) शालेय परिपाठ भाग - १ (सामुहिक परिपाठ)

१. राष्ट्रगीत
२. प्रतिज्ञा
३. देशभक्तीपर गीते
४. प्रार्थना
५. श्लोक, ओव्या पाठांतर
६. मौन

८. राष्ट्रीय सहली.
९. प्रतिज्ञा.
१०. देशभक्तीपर गीते.
११. प्रार्थना.
१२. श्लोक ओव्या पाठांतर.
१३. मौन.

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

२. राष्ट्रीय एकात्मता

उपक्रम

१. चित्रसंग्रह करणे व त्याचे प्रदर्शन भरविणे.
(उदा. लोकजीवन, प्राणीजीवन, वनस्पतीजीवन, दळणवळण इ.)
२. निबंध व विविध भाषेतील गीत स्पर्धा आयोजित करणे, वेशभुषा, विविध प्रांतातील प्रार्थना, विविध प्रांतातील खाद्यपदार्थ तयार करणे. त्यांची स्पर्धा आयोजित करणे.
३. सहली आयोजित करणे व पत्रमैत्री आयोजित करणे, स्नेह मेळावे आयोजित करणे.
४. रक्तदान शिबीर आयोजित करणे.
५. राज्य निहाय चालिरीती, सण उत्सव, लोककला, वेशभुषा, विशेष उत्पादने यांचे प्रदर्शन भरविणे.
६. वेगवेगळ्या प्रांताच्या भाषेत आपल्या दैनंदिन व्यवहाराच्या व शिष्टाचाराच्या वाक्यांचा वापर करणे व त्यांचा संग्रह करणे.
७. चलनी नोटांवरील विविध भाषांच्या लिप्यांचा परिचय करून देणे.
८. विविध राज्यांतील संगीत, वाद्यांचे प्रदर्शन भरविणे व त्यांचे उपयोजन करणे.
९. इतर प्रांतातील महापुरुषांच्या प्रेरणादायी जीवन प्रसंगावर व्याख्यान आयोजित करणे.
१०. इतर राज्यातील सर्वांगीण माहिती जमा करून हस्तलिखिते तयार करणे.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

☐	☐
☐	☐
☐	☐

☐	☐
--------------------------	--------------------------

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

३. सर्व धर्म सहिष्णुता

उपक्रम

१. सर्व धर्मातील धर्मग्रंथांचे प्रदर्शन भरविणे, संत, सत्पुरुष, मंदिरे, धार्मिक स्थळे यांच्या चित्रांचे प्रदर्शन भरविणे.
२. दुसऱ्या धर्मातील आचार, विचार, उपदेश, सण, समारंभ व समान तत्वे यांची माहिती तयार करून संग्रह तयार करणे.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

☐	☐
--------------------------	--------------------------

३. विविध धर्मांतील प्रार्थना उपदेश, नितीवचने, सुविचार यांचा संग्रह तयार करणे. ☐ ☐
४. आंतरप्रांतीय सहलीचे आयोजन करणे. ☐ ☐
५. विविध धर्मांतील सण, उत्सव यांचे कार्यक्रम आयोजित करणे व त्यामध्ये सहभागी होणे. ☐ ☐
६. विविध धर्मांचे संस्थापक, संत, विचारवंत, महापुरुष यांच्या जयंत्या व पुण्यतीथ्या साजरे करणे. ☐ ☐
७. परिसरातील प्रार्थना मंदिरे, तीर्थक्षेत्र, यात्रा यांची माहिती मिळविणे, त्यासंबंधी टिपणी करायला लावणे. ☐ ☐
८. भारतीय संविधानाची प्रास्ताविक मोठ्या अक्षरात लिहून ती बर्गति लावणे व तिचा अर्थ समजावून सांगणे. ☐ ☐
९. नैसर्गिक आपत्तीस मानवतावादी दृष्टीकोन ठेवून सर्वधर्मीयांना मदत करणे. ☐ ☐
१०. सर्वधर्म सहिष्णुतेच्या दृष्टीने विशेष काम करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा गौरव करणे. ☐ ☐

४. स्त्री - पुरुष समानता

उपक्रम

१. स्त्री शिक्षणाचे महत्त्व सांगणारे विविध उपक्रम आयोजित करणे. ☐ ☐
२. परिसरातील कर्तृत्ववान स्त्रीयांची माहिती गोळा करणे. ☐ ☐
३. स्त्रीयांवरील अन्यायाच्या बातम्यांची कातरण गोळा करणे. ☐ ☐
४. स्त्री-पुरुष समानतेवर गीतलेखन, गीत संकलन आणि गीतगायन स्पर्धा घेणे. ☐ ☐
५. मुलामुलींचे एकत्रिक खेळ स्पर्धा, मुलामुलींना कामाचे भेद न करता वाटप, मुलींना शालेय कामात प्रोत्साहन देणे. ☐ ☐
६. कर्तृत्ववान भारतीय व परदेशी स्त्रियांचे वाढदिवस व स्मृतीदिन साजरे करणे व माहिती गोळा करणे. ☐ ☐
७. स्त्री विषयक कायदे, आयोग यांची माहिती गोळा करणे. ☐ ☐
८. आर्थिक, सामाजिक आणि राजकीय क्षेत्रांमध्ये स्त्रीयांना असलेल्या संधीची माहिती करून देणे. ☐ ☐
९. आजी-माजी विद्यार्थी व विद्यार्थीनींचे वाढदिवस साजरे करणे. ☐ ☐
१०. स्त्री-पुरुष समानतेवर वादविवाद स्पर्धा आयोजित करणे. ☐ ☐
११. सावित्रीबाई फुले योजना राबविणे. ☐ ☐

५. श्रमप्रतिष्ठा

उपक्रम

१. शालेय वर्ग, शालेय परिसर, शालेय बाग, प्रयोग शाळा, स्वच्छता गृहे, पिण्याच्या पाण्याची जागा, क्रिडांगण स्वच्छ व निटनेटके ठेवणे. ☐ ☐
२. परिसरातील आजारी श्रमिकांची सेवा करणे. ☐ ☐
३. श्रम आणि श्रमिक यांवर आधारीत गीतांचे संकलन व गायन करणे. ☐ ☐
४. श्रम गौरव पुरस्कार प्राप्त करणाऱ्या श्रमिकांची माहिती गोळा करणे व मुलाखती घेणे. ☐ ☐
५. वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन करणे. ☐ ☐
६. शालेय इमारतींची निगा व दुरुस्ती यासाठी श्रमदान करणे. ☐ ☐
७. श्रमसंस्कार शिबिराचे आयोजन व सहभाग. ☐ ☐
८. परिसरातील शोध खड्डे तयार करणे, रस्ते स्वच्छ करणे, ग्राम सफाई करणे. ☐ ☐
९. सामाजिक राष्ट्रीय उत्सवात व कार्यात श्रमदान करणे. ☐ ☐
१०. शारीरिक श्रम करून शाळेत शिकत असलेल्या विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन करणे व सहकार्य करणे. ☐ ☐
११. परिसरातील लघु उद्योग व कारखान्यांना भेटी देणे. ☐ ☐
१२. कामगार दिन, परिचारिका दिन, कृषक दिन इ. चे आयोजन करणे. ☐ ☐
१३. कुटुंबातील व्यक्तींना शारीरिक कार्यात मदत करणे. ☐ ☐

६. वैज्ञानिक दृष्टिकोन

उपक्रम

१. विज्ञान मंडळ स्थापन करणे, विज्ञान मेळावे, विज्ञान जत्रा, विज्ञान प्रदर्शन, विज्ञान सहली इत्यादींचे आयोजन करणे व सहभाग घेणे. संस्थांना भेटी देणे. ☐ ☐
२. शास्त्रांच्या व शोधांच्या कथा सांगणे, त्यांचे चित्र जमविणे. ☐ ☐
३. अंधविश्वास निर्मुलनाचे प्रात्यक्षिक प्रयोगासह सादर करणे, अवकाश दर्शन. ☐ ☐
४. तज्ञांची भाषणे, कथाकथन, नाटिका, चर्चासत्रे, व्याख्यान यांचे आयोजन करणे. ☐ ☐
५. विज्ञानावर आधारित निबंधस्पर्धा, बर्तृत्व स्पर्धा, वादविवाद स्पर्धा, प्रश्नमंजुषा, गट चर्चा, विज्ञान प्रश्नपेटी इ. आयोजन करणे. ☐ ☐
६. दृढ श्राव्य साधनांची माहिती गोळा करणे, त्यांचे उपयोजन करणे. ☐ ☐
७. दैनंदिन जीवनातील उपयोजनात येणाऱ्या घरातील विद्युत उपकरणांचे उपयोजन करणे, किरकोळ निगा व दुरुस्ती. ☐ ☐
८. परिसरातील औद्योगिक अस्थापनांना भेटी देणे व निरीक्षण करणे, नोंदी करणे. ☐ ☐

९. विज्ञान विषयावरील भासिके, वृत्तपत्रीय लेख यांचे संकलन आणि वाचन. ☐ ☐
१०. मनाची एकाग्रता साधण्यासाठी विविध प्रयोग करणे. ☐ ☐

७. सौजन्यशीलता

उपक्रम

१. नैसर्गिक आपत्ती व संकटांत सक्रिय सहकार्य करणे. ☐ ☐
२. शाळेतील गुणवत्त, प्रामाणिक व प्रतिभाशाली विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन करणे. ☐ ☐
३. शालेय वर्ग, प्रयोगशाळा, शालेय बाग, शालेय साहित्य यांची निगा राखणे. ☐ ☐
४. वरिष्ठांना व कनिष्ठांना योग्य सन्मानाची व आदराची वागणुक देणे. ☐ ☐
५. शाळेतील व शालेय परिसरातील अपंगांना सहकार्य करणे. ☐ ☐
६. कर्तृत्ववान अपंगांचा सत्कार व कर्तृत्ववान अपंग व्यक्तींच्या चरित्रांचे संकलन करणे आणि मुलाखती घेणे. ☐ ☐
७. परिसरातील झोपडपट्टीचे सर्वेक्षण करणे. ☐ ☐
८. विविध प्रांतातील आणि विविध धर्मातील शिष्टाचाराच्या, अभिवादनाच्या आणि आदरतिथ्याच्या पद्धतीची माहिती घेणे व स्नेह संमेलनाच्या प्रसंगी सादरीकरण करणे. ☐ ☐
९. पत्र मैत्री प्रकल्प राबविणे. ☐ ☐
१०. गरीब विद्यार्थी सहाय्यता निधी जमा करणे. ☐ ☐
११. ध्वजदिन, जागतिक अपंग दिन, महिला दिन, बालिका दिन साजरे करून संबंधितांशी सौजन्याने वागण्याची गरज समजावणे. ☐ ☐
१२. निमंत्रित व्यक्ती व भेटीस येणाऱ्या व्यक्तींचे स्वागत विद्यार्थ्यांनी करणे. ☐ ☐
१३. स्नेह संवर्धनास पुरक अशा विविध कौटुंबिक व सामाजिक, सांस्कृतिक कार्यक्रमात वर्ग बंधुना व अपंगांना सहभागी करून घेणे. ☐ ☐

८. संवेदनशीलता

उपक्रम

१. भुकंप, महापुर आदि नैसर्गिक आपत्तीत सापडलेल्या बांधवांना सक्रिय सहकार्य करणे. ☐ ☐
२. वृक्षारोपण, वृक्ष संवर्धन यात सक्रिय सहभाग घेणे. ☐ ☐
३. अंध, अपंग, विकलांग, वृद्ध, निराधार, इ. विषयी सहानुभूती व्यक्त करणे व मदत करणे. ☐ ☐
४. प्राणीमात्राविषयी दया दाखविणे, वज्य जीवन सत्ताह साजरे करणे. ☐ ☐
५. वृद्धाश्रम, अनाथाश्रम, पूनर्वसन केंद्र, अंध अपंग शाळांना मदत करणे. ☐ ☐
६. रुग्णालयांना भेटी देणे व परिसरातील आजारी लोकांना मदत करणे. ☐ ☐

७. हवा, पाणी, आवाज, प्रदुषण विरोधी जगजागरण मोहिम आखणे. ☐ ☐
८. परिसरातील झोपडपट्या, कुष्ठरोग निवास्थाने, आदिवासी खेडे यांना भेटी देणे व माहिती गोळा करणे. ☐ ☐
९. करुणाष्टके व प्रार्थना यांचे संकलन व भावपूर्ण गायन करणे. ☐ ☐
१०. हृदयरुग्ण विद्यार्थ्यांना आर्थिक मदत करणे. ☐ ☐

९. वक्तृशीरपणा

उपक्रम

१. वक्तृशीरपणा या मूल्यांवर आधारित नाट्यस्पर्धा, निबंध स्पर्धा, गीत स्पर्धा, वादविवाह स्पर्धा आयोजित करणे. ☐ ☐
२. वक्तृशीरपणाचे महत्त्व विशद करणाऱ्या चरित्र कथांचे संकलन करणे. ☐ ☐
३. सामाजिक व राष्ट्रीय उत्सव वेळेवर पार पाडणे. ☐ ☐
४. परिपाठातील सर्व कार्यक्रमांना वेळेवर उपस्थित राहणे व सहभागी होणे. ☐ ☐
५. शाळेत वेळेवर येणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन करणे व उशिरा येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना जाणीव करून देणे. ☐ ☐
६. वक्तृशीरपणा न पाळल्याने व्यक्तीचे, समाजाचे देशाचे विविध क्षेत्रात होणारे नुकसानाची माहिती जमविणे. ☐ ☐
७. शालेय हस्तलिखिते, सहली या उपक्रमांचे कालबद्ध नियोजन करून त्यानुसार कार्यवाही करणे. ☐ ☐
८. विद्यार्थ्यांकडून दैनंदिनी लिहून घेणे. ☐ ☐
९. वर्तुत्व स्पर्धा, निबंध स्पर्धा, शालेय परिक्षा यामध्ये वेळेचे बंधन पाळणे. ☐ ☐
१०. स्वतःच्या दिनचर्येचे वेळापत्रक तयार करणे व त्याचे पालन करणे. ☐ ☐
११. वक्तृशीरपणे सविचार संकलन व लेखन. ☐ ☐

१०. नीटनेटकेपणा

उपक्रम

१. स्वच्छ व नीटनेटके असणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन करणे. ☐ ☐
२. शालेय वर्गातील आंतर रचनेत नीटनेटकेपणा राखणे. ☐ ☐
३. शालेय चित्रकला स्पर्धा, रांगोळी स्पर्धा, हस्ताक्षर स्पर्धा आणि हस्तलिखित विशेषता यामध्ये नीटनेटकेपणा ठेवणे. ☐ ☐
४. नीटनेटकेपणाचे महत्त्व सांगणाऱ्या कवितांचा व सुविचारांचा संग्रह करणे. ☐ ☐
५. शालेय बाग आणि प्रयोगशाळा यांची निगा राखणे. ☐ ☐

६. स्वतःची पुस्तके व गृहपाठाच्या वह्या नीटनेटके ठेवणे. ☐ ☐
७. नीटनेटकेपणाचे महत्व विशद करणारे निबंध स्पर्धा, वादविवाद स्पर्धा, वर्तुल स्पर्धा, गटवार चर्चा, कथाकथन स्पर्धा आयोजित करणे. ☐ ☐
८. नीटनेटकेपणाचे फायदे व तोटे व्यक्त करणारे भितीपत्रके तयार करणे. ☐ ☐
९. नीटनेटकेपणाबद्दल प्रसिद्ध असणाऱ्या व्यक्तीचे चरित्रे व छायाचित्रे यांचे संग्रह करणे. ☐ ☐
१०. सहली व श्रमसंस्कार शिबिराचे नीटनेटके आयोजन करणे. ☐ ☐

४) मूल्य शिक्षणाच्या मूल्यमापनासाठी शाळेअंतर्गत वापरण्यात येणारी साधने -

१. निरीक्षण	☐ ☐	२. पदनिश्चयन श्रेणी	☐ ☐
३. पडताळासूचित	☐ ☐	४. मुलाखती	☐ ☐
५. प्रश्नावली	☐ ☐	६. समाजनिती	☐ ☐
७. आत्मविष्कार	☐ ☐	८. प्रासंगिक नोंदी	☐ ☐
९. संकलीत नोंदपत्रिका	☐ ☐	१०. मूल्य निहाय नोंदपत्रिका	☐ ☐

५) शैक्षणिक साहित्याचा वापर

मूल्य शिक्षणाची राबवणूक प्रभावी व्हावी म्हणून खालील साहित्याचा वापर करण्यात येतो.

१. -----	२. -----	३. -----
४. -----	५. -----	६. -----
७. -----	८. -----	९. -----
१०. -----	११. -----	१२. -----
१३. -----	१४. -----	१५. -----

६) मुख्याध्यापकांचे निरीक्षण कार्य :-

- १) मूल्य शिक्षण तासिकांचे निरीक्षण किमान आठवड्यातून एक दिवस मुख्याध्यापक करतात. ☐ ☐
- २) लॉगबुकमध्ये ह्या निरीक्षणाची नोंद करतात. ☐ ☐
- ३) संबंधीत शिक्षकांना कळवितात. ☐ ☐
- ४) आवश्यक तेथे संबंधीत शिक्षकांना कळवितात. ☐ ☐
- ५) सर्वसाधारण सभेत (शिक्षकांच्या) सूचना देतात. ☐ ☐
- ६) मुख्याध्यापक पाठनिरीक्षण करतात पण लॉगबुकमध्ये त्याची नोंद घेत नाही. ☐ ☐

- ७) शाळेत मुख्याध्यापकांनी संबंधीत शिक्षकांमार्फत विद्यार्थ्यांकडे वैयक्तिक लक्ष पुरविण्याची योजना आखली असून त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येते. ☐ ☐
- ८) शाळेत दरमहा शिक्षकांची सभा घेण्यांत येते व त्यात मूल्य शिक्षण परिपाठाचा आढावा घेण्यांत येतो. ☐ ☐
- ९) शाळेतील अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेच्या संदर्भात विचार विनिमय करून आढावा घेण्यांत येतो. ☐ ☐
- १०) शाळेत पालक शिक्षक संघ स्थापन केला असून विद्यार्थी संख्येच्या प्रमाणात पालक प्रतिनिधींची संख्या निश्चित करण्यांत आली आहे. ☐ ☐
- ११) प्रभावी अध्यापनासाठी शिक्षकांना प्रोत्साहित करण्यांत येते. ☐ ☐

७) शाळाबाह्य शैक्षणिक उपक्रमांत सहभाग :-

- १) शाळाबाह्य उपक्रमासाठी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यांत येते. ☐ ☐
- २) शाळाबाह्य स्पर्धेमध्ये भाग घेण्यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित करण्यांत येते. ☐ ☐
- ३) विविध शैक्षणिक स्पर्धा, निबंधस्पर्धा व चर्चासत्रे यांत शाळेतील शिक्षक भाग घेतात. ☐ ☐
- ४) खालील सहशालेय उपक्रम शाळेत राबविले जातात. ☐ ☐
- १) क्रिडा - राष्ट्रीय, राज्य, जिल्हा, तालुका २) अल्पबचत मोहिम
- ३) वृक्षारोपण व संवर्धन ४) साक्षरता अभियान
- ५) इयत्ता निहाय हस्तलिखित ६) सावित्रीबाई फुले दत्तक योजना
- ५) शाळेने नैसर्गिक आपत्तीचे वेळी मदत केली आहे. ☐ ☐
- ६) शाळेत लोकसंख्या शिक्षण व आरोग्य विषयक उपक्रम राबविण्यांत येतात. ☐ ☐
- ७) सहशालेय उपक्रम व शाळाबाह्य उपक्रमासाठी समिती गठीत करण्यांत आली आहे. ☐ ☐

८) शाळा व समाज :-

- १) समाजसेवा उपक्रमात सहभागी होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देण्यांत येते. ☐ ☐
- २) शालेय इमारतीचा उपयोग समाजहितासाठी करण्यांत येतो. ☐ ☐
- ३) प्रौढ साक्षरता कार्यक्रम, शिक्षक व विद्यार्थ्यांच्या मदतीने घेण्यांत येतो. ☐ ☐
- ४) पर्यावरण संतुलनाबाबत समाजाचे उद्बोधन, वर्गशिक्षक व विद्यार्थी यांचे सहकायने आयोजित करण्यांत येतात. ☐ ☐
- ५) स्थानिक पातळीवरील सामने, खेळ स्पर्धा, समारंभ आयोजित करण्यांत विद्यार्थ्यांचे सहकार्य घेण्यांत येते. ☐ ☐
- ६) शालेय उपक्रमात परिसरातील इतर शाळांचे सहकार्य घेतले जाते. ☐ ☐

- ७) स्थानिक पातळीवरील सामने, खेळ स्पर्धा, समारंभ आयोजित करण्यांत समाजाचे सहकार्य घेतले जाते. ☐ ☐
- ८) समाजातील थोर व्यक्तींचा सहभाग शालेय अध्यापनात घेण्यांत येतो. ☐ ☐
- ९) रक्तदान शिबीर ☐ ☐
- १०) श्रमदान शिबीर ☐ ☐
- ११) वृक्षारोपण ☐ ☐
- १२) स्वच्छता मोहिम ☐ ☐
- १३) शाळा हे समाज विकासाचे केंद्र बनले आहे. ☐ ☐
- १४) शाळेत येणाऱ्या विद्यार्थ्यांबाबत शिक्षकांना पुढील माहिती आहे.
आर्थिक स्तर ☐ सांस्कृतिक स्तर ☐ सामाजिक स्तर ☐
- १५) शाळेत आदर्श शिक्षक पुरस्कार प्राप्त शिक्षक आहे. ☐ ☐

९) शालेय सुशोभन :-

- १) शाळेला बगीचा आहे. ☐ ☐
- २) शाळेच्या भीती शैक्षणिक दृष्ट्या बोलव्या आहेत. ☐ ☐
- ३) शाळेच्या दर्शनी भागास राष्ट्र, राज्य, जिल्हा, तालुका इ. चे नकाशे आहेत. ☐ ☐
- ४) विद्यार्थी व पालक यांच्यासाठी सूचनाफलक योग्य ठिकाणी आहे. ☐ ☐
- ५) गुणवंत विद्यार्थ्यांचा नामावली फलक शाळेत आहे. ☐ ☐
- ६) राष्ट्रपुरुष, शास्त्रज्ञ, समाजसेवक यांची छायाचित्र उपलब्ध आहेत. ☐ ☐

१०) पालकांचा सहभाग :-

- १) मूल्य शिक्षणाच्या संदर्भात पालकांचे उद्बोधन घेण्यांत आले आहे. ☐ ☐
- २) शाळेत पालक मेळावा आयोजित केला जातो. ☐ ☐
- ३) शाळेत पालक दिवस साजरा केला जातो. ☐ ☐
- ४) शालेय उपक्रमात पालकांचा सहभाग वाढावा म्हणुन खास उपक्रम राबविले जातात. ☐ ☐
- ५) वार्षिक स्नेहसंमेलनात पालकांचा सहभाग घेण्यांत येतो. ☐ ☐
- ६) विद्यार्थी हिताच्या दृष्टिने शिक्षक गृहभेटी देतात व पालकांना विश्वासात घेतात. ☐ ☐
- ७) शिक्षक पालकांच्या अनौपचारिक भेटी घेतात. ☐ ☐

परिशिष्ट क्रमांक - XIII

चाचणी क्रमांक १

संवेदनशीलता ह्या मूल्यावर आधारीत चाचणी

वेळ २० मि.

सूचना :-

- १) खालील काही प्रश्नापुढे होय / नाही असे पर्याय दिले आहेत. योग्य पर्याया समोर ✓ खूण करा.
- २) प्रत्येक प्रश्नास दोन गुण असून शेवटच्या प्रश्नास एक गुण आहे.
- १) आपण सेवाकार्यात पुढाकार घेता काय? होय / नाही
- २) संकटग्रस्तांना स्वयंप्रेरणेने मदत करता का? होय / नाही
- ३) वृद्ध अपंग अनाथ आजारी यांच्याबाबत सहानुभूती बाळगता काय? होय / नाही
- ४) आपण झाडे पाने फुले यांची निगा राखता काय? होय / नाही
- ५) इतरांच्या सुखदुःखात आपण सहभागी होता काय? होय / नाही
- ६) आपण जबाबदारीची जाणीव ठेवता काय? होय / नाही
- ७) आईवडीलां बाबत आपणास प्रेम वाटते का? होय / नाही
- ८) सर्वाजनिक कार्यात मदतीला तयार असता काय? होय / नाही
- ९) इतरांशी आपण समजसंपणे वागता काय? होय / नाही
- १०) आपणामध्ये काही दोष आहेत असे आपणास वाटते काय? होय / नाही
- ११) आपणास प्राणीमात्राबद्दल तिरस्कार वाटतो का? होय / नाही
- १२) जननी व जन्मभूमी याबाबत आपणास आदर वाटतो का? होय / नाही
- १३) "संवेदनशीलता" ह्या मूल्याची परिभाषा लिहा.

चाचणी क्र २

वक्तशीरपणा ह्या मूल्यावर आधारीत चाचणी

गुण २५

वेळ २० मि.

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

१) आपण प्रातःविधी, व्यायाम जेवण इ. व्यवहार निश्चीत वेळी न चुकता करता का?	होय / नाही
२) शाळेत नेमून दिलेली कामे गृहपाठ स्वाध्याय वेळेवर करता काय ?	होय / नाही
३) शाळेत निरनिराळ्या स्पर्धाकरिता दिलेली वेळ पाळता काय ?	होय / नाही
४) सार्वजनिक कौटुंबिक समारंभांना वेळेवर पोहोचता काय ?	होय / नाही
५) स्वतःच्या कार्यक्रमाचे वेळापत्रक तयार करता का ?	होय / नाही
६) तयार केलेल्या वेळापत्रकाप्रमाणे वागण्याचा आपण प्रयत्न करता का ?	होय / नाही
७) वेळेवर काम करू न शकल्यास त्याबद्दल दिलगीरी व्यक्त करता का ?	होय / नाही
८) वक्तशीरपणाचे फायदे स्वतः समजावून घेता का ?	होय / नाही
९) इतरांना वक्तशीरपणे वागण्यास प्रवृत्त करता का ?	होय / नाही
१०) वक्तशीरपणाचे फायदे इतरांना समजावून सांगता का ?	होय / नाही
११) शाळेत कटाक्षाने वेळेवर घेता का ?	होय / नाही
१२) कार्यक्रम वेळेवर संपाद्या म्हणून स्वतः शिस्तबद्ध राहून सहभागी होता का ?	होय / नाही
१३) "वक्तशीरपणा" ह्या मूल्याची परिभाषा सांगा.	

चाचणी क्र ३

नितनेटकेपणा ह्या मूल्यावर आधारीत चाचणी

वेळ २० मि.

गुण २५

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

१) आपण स्वतःचा पोशाख व्यवस्थीत ठेवता काय ?	होय / नाही
२) आपण शाळा स्वच्छ ठेवण्याचा प्रयत्न करता का ?	होय / नाही
३) आपण घर स्वच्छ ठेवण्याचा प्रयत्न करता का ?	होय / नाही
४) आपण परिसर स्वच्छ ठेवण्याचा प्रयत्न करता का ?	होय / नाही
५) आपण स्वतःचे काम नितनेटकेपणाने करता का ?	होय / नाही
६) इतरांना स्वच्छ वागण्यास नितनेटकेपणाने राहण्यास प्रवृत्त करता काय ?	होय / नाही
७) घरात शाळेत सर्वत्र शिस्तीने वागता काय ?	होय / नाही
८) वर्गातील बाके, टेबल, खुर्ची व्यवस्थीत ठेवता काय ?	होय / नाही
९) नितनेटकेपणा बदल सुविचार संग्रह करणे आपणास आवडते काय ?	होय / नाही
१०) शाळेच्या परिसरात विविध प्रसंगी जाता येता रांगेने जाता काय ?	होय / नाही
११) नितनेटकेपणा नसण्याच्या दुष्परीणामांची आपणास माहिती आहे काय ?	होय / नाही
१२) आपल्या पुस्तकांची हाताळणी व्यवस्थीत करता काय ?	होय / नाही
१३) "नितनेटकेपणा" ह्या मूल्याची परिभाषा लिहा.	

चाचणी क्र ४

स्त्री-पुरुष समानता ह्या मुल्यावर आधारित चाचणी

वेळ २० मि.

गुण २५

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

- १) आपण आईवडील ह्यांना पालक म्हणून सारखेच महत्व देता काय? होय / नाही
- २) मुलांशी व मुलींशी समानतेने वागता काय? होय / नाही
- ३) कार्यक्रमात मुलामुलींचा सहभाग असावा ह्याबाबत आग्रही भूमिका धरता काय? होय / नाही
- ४) विशीष्ट खेळ मुलींचेच असतात असे आपणास वाटते का ? होय / नाही
- ५) विशीष्ट व्यवसाय केवळ मुलांचेच असतात असे आपणास वाटते का ? होय / नाही
- ६) घरातील कोणतेही काम सोयीनुसार कुणीही करावे असे आपणास वाटते काय? होय / नाही
- ७) घरकाम केवळ स्त्रियांनीच करावे असे आपणास वाटते काय ? होय / नाही
- ८) स्वावलंबनासाठी स्वतःचे काम स्वतः करावे असे आपणास वाटते काय ? होय / नाही
- ९) आजवरिल स्त्रियांच्या कर्तृत्वावर आपला विश्वास आहे का ? होय / नाही
- १०) विकासाच्या दृष्टीकोनातून मुले मुली हा भेद चुकीचा आहे असे आपणास वाटते का? होय / नाही
- ११) सामाजिक विकासासाठी स्त्रि व पुरुष ह्यांचा सहभाग असावा ह्या मताशी
आपणा सहमत आहात काय ? होय / नाही
- १२) स्त्रियांवरिल अत्याचार दूर होण्याकरिता तुम्ही प्रयत्न करता का ? होय / नाही
- १३) "स्त्री पुरुष समानता" ह्या मूल्याची परिभाषा सांगा.

चाचणी क्र ५

श्रमप्रतिष्ठा ह्या मूल्यावर आधारित चाचणी

वेळ २० मि.

गुण २५

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

१) घरी, शाळेत श्रमाच्या कामात मनापासून सहभागी होता का ?	होय / नाही
२) आईला घरकामात आपणहून मदत करता का ?	होय / नाही
३) श्रमदान शिबीरात आवडीने सहभागी होता का ?	होय / नाही
४) मजूर कष्टकरी यांच्याबाबत आदर बाळगता काय ?	होय / नाही
५) शेजारी गरजू यांना मदत करता का ?	होय / नाही
६) अपंगांना मदत करता का ?	होय / नाही
७) सर्वाजनीक सफाई कार्यात मदत करता का ?	होय / नाही
८) परिसरातील गरीब बांधवांच्या कार्याबाबत ओळख करून घेता का ?	होय / नाही
९) घरी अथवा शाळेत नेमून दिलेले काम न कंटाळता व्यवस्थीत करता का ?	होय / नाही
१०) श्रमजीवी कष्टकरी यांच्या कष्टाची जाणीव आपणास आहे का ?	होय / नाही
११) सुहीच्या कालावधीत लहानमोठ्या उपयुक्त वस्तू बिकावयास जाता का ?	होय / नाही
१२) घरी दारी उपयुक्त साधनांची निगा राखता का ?	होय / नाही
१३) "श्रमप्रतिष्ठा" ह्या मूल्याची परिभाषा सांगा.	

चाचणी क्र ६

वैज्ञानिक दृष्टिकोन ह्या मूल्यावर आधारीत चाचणी

वेळ १५ मि.

गुण २५

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

- १) नैसर्गिक घटनामागील कार्यकारणभाव शोधण्याचा प्रयत्न करता काय? होय / नाही
- २) घटनांचे वस्तुचे सतत निरीक्षण करून चिकित्सक अन्वयार्थ लावता का? होय / नाही
- ३) अंधविश्वास, बुवाबाजी यांना प्रतिकार करता काय? होय / नाही
- ४) रुढी, धार्मिक विधीनिषेध व कर्मकांड यामागील वैज्ञानिक तत्वे शोधण्याचा प्रयत्न करता का? होय / नाही
- ५) वैज्ञानिक साधनांचा सहेतूक वापर करून आनंदमय जीवन जगत का? होय / नाही
- ६) भौतिक साधनसामग्री नैसर्गिक संपत्ती यांच्या उपलब्धतेची मर्यादा समजावून घेवून तेल, इंधन, विज, पाणी, खनिजे, इ.चा काटकसरीने नियोजनपूर्वक वापर करता का? होय / नाही
- ७) वैज्ञानिक सहलीबाबत उत्सुकता व आवड आहे का? होय / नाही
- ८) वैयक्तीक व सार्वजनिक स्वच्छता राखण्यातून व्यक्तीगत व सामाजिक आरोग्याचे रक्षण करता येते ह्या मताशी आपण सहमत आहात काय? होय / नाही
- ९) रेडीओ, टीव्ही यावर येणाऱ्या दैनिक हवामानाची नोंद ठेवता का? होय / नाही
- १०) विज्ञानावरिल ग्रंथ नियतकालीने यातील लेखाची कात्रणे यांचे संग्रह करता का? होय / नाही
- ११) रक्तदान शिबीरात भाग घेता का? होय / नाही
- १२) विविध वैज्ञानिक उपकरणांच्या कार्यामागील शास्त्रीय माहिती आपणास आहे का? होय / नाही
- १३) 'वैज्ञानिक दृष्टीकोन' ह्या मूल्याची परिभाषा सांग.

चाचणी क्र ७

सर्वधर्म सहिष्णुता ह्या मूल्यावर आधारीत चाचणी

वेळ १५ मि.

गुण २५

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

१) विविध धर्मिय लोकांचा परिचय करुन घेण्यास उत्सुक असता का ?	होय / नाही
२) मैत्री करतांना धर्माचा अडसर न ठेवता मैत्री करता का ?	होय / नाही
३) अन्य धर्मियांची उपासना, मंदीरे, पवित्रग्रंथ यांची माहिती गोळा करता का ?	होय / नाही
४) इतर धर्माचे संस्थापक, श्रेष्ठ व्यक्ती, संत यांच्या बद्दलची माहिती जाणून घेण्याची तयारी दाखविता काय ?	होय / नाही
५) अन्य धर्मियांचे सण, उत्सव, मेळावे यांत सहभागी होता का ?	होय / नाही
६) अन्य धर्मियांबद्दल मनात द्वेषभावना ठेवता का ?	होय / नाही
७) अन्य धर्मियांच्या प्रार्थना, नितीवचने यांचा संग्रह करता काय ?	होय / नाही
८) आपल्या सण व उत्सवात अन्य धर्मियांना सहभागी करुन घेता का ?	होय / नाही
९) परिसरातील सर्व उपासना स्थळांना भेटी देता का ?	होय / नाही
१०) कोणत्याही नैसर्गिक आपत्तीच्या वेळी मानवधर्माचा विचार करता का ?	होय / नाही
११) इतर धर्मातील चांगले विचार स्विकारण्याची तयारी दाखविता का ?	होय / नाही
१२) सर्वधर्म सहिष्णूता ह्या वृत्तीचे महत्व जाणून घेता का ?	होय / नाही
१३) "सर्वधर्म सहिष्णूता" ह्या मूल्याची परिभाषा लिहा.	

चाचणी क्र ८

सौजन्यशीलता ह्या मूल्यावर आधारित चाचणी

गुण २५

वेळ १५ मि.

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

१) आपण आईवडीलांबाबत आदर बाळगता काय ?	होय / नाही
२) आपण गुरुजीबाबत आदर बाळगता काय ?	होय / नाही
३) योग्य प्रसंगी आपले विचार निर्भयपणे मांडता का ?	होय / नाही
४) समाजमान्य शिक्षाचाराचे पालन करता काय ?	होय / नाही
५) इतरांशी नम्रपणे व हळु आवाजात बोलता का ?	होय / नाही
६) इतरांच्या भावने विषयी आदर बाळगता काय ?	होय / नाही
७) निमंत्रित व्यक्ति अथवा घरी येणाऱ्या पाहुण्यांचे यथोचित स्वागत करता का ?	होय / नाही
८) संकटग्रस्त व्यक्तिबद्दल आपणास सहानुभूती वाटते काय ?	होय / नाही
९) शाळेतील व शाळेबाहेरील व्यक्तिबद्दल आदर बाळगता का ?	होय / नाही
१०) समाजात वागतांना होणाऱ्या चुकांची जाणीव आपणास होते का ?	होय / नाही
११) एकमेकांना मदत करण्याची आपली इच्छा असते का ?	होय / नाही
१२) इतरांच्या सौजन्यपूर्ण वर्तनाचे अनुकरण करावेसे आपणास वाटते काय ?	होय / नाही
१३) "सौजन्यशीलता" ह्या मूल्याची परिभाषा करा.	

चाचणी क्र ९

राष्ट्रभक्ती ह्या मूल्यावर आधारित चाचणी

गुण २५

वेळ १५ मि.

सूचना :- चाचणी क्र. ९ प्रमाणेच

१) राष्ट्रभक्ती विषयी गाणी जमविण्यात व म्हणण्यात रस होता का ?	होय / नाही
२) विविध देशभक्तां विषयी माहिती मिळवता काय ?	होय / नाही
३) राष्ट्रीय प्रतिके व मानचिन्हे याची ओळख करून देता का ?	होय / नाही
४) राष्ट्रीय प्रतिज्ञा म्हणता का ?	होय / नाही
५) राष्ट्रगीत तालासुरात म्हणता का ?	होय / नाही
६) राष्ट्रीय सण व उत्सवात सहभागी होता का ?	होय / नाही
७) स्वदेशीचा आग्रह बाळगता का ?	होय / नाही
८) राष्ट्रीय स्मारके व स्थळे याबाबत आदर बाळगता काय ?	होय / नाही
९) जे जे स्वदेशी आहे त्यांचा संग्रह करण्याचा छंद आहे का ?	होय / नाही
१०) जे स्वदेशी आहे त्याचा आग्रह बाळगता काय ?	होय / नाही
११) कुटुंब समाज राष्ट्र या क्रमाने आपुलकीचा भाव विकसीत व्हावा यासाठी प्रयत्नशिल राहता का ?	होय / नाही
१२) मी राष्ट्रभक्त आहे व माझे सारे जीवन हे राष्ट्रभक्ती करिता आहे असे आपणास वाटते काय ?	होय / नाही
१३) 'राष्ट्रभक्ती' ह्या मूल्याची परिभाषा सांगा.	

चाचणी क्र १०

राष्ट्रीय एकामता ह्या मूल्यावर आधारित चाचणी

वेळ १५ मि.

गुण २५

सूचना :- चाचणी क्र. १ प्रमाणेच

- १) आपण भारतीय आहोत याबाबत अभिमान बाळगता का ? होय / नाही
- २) सर्व धर्माबाबत आदराची भावना बाळगता का ? होय / नाही
- ३) सर्व जाती व संप्रदायाबाबत आदराची भावना बाळगता का ? होय / नाही
- ४) भारतातील विविध राज्यांचा परिचय करून देणाऱ्या चित्रांचा संग्रह करता का ? होय / नाही
- ५) वेगवेगळ्या राज्यांची प्रादेशिक गीते पाठ करून म्हणता काय ? होय / नाही
- ६) राष्ट्रगीत व्यक्तीगत व एकसुरात गाता काय ? होय / नाही
- ७) अन्य राज्यातील मंडळीच्या सणासुदीची माहिती जमवून त्यात सहभागी होण्याची संधी घेता का ? होय / नाही
- ८) भाषा, प्रांत, नगर, ग्रामीण कौरे भेद ध्यानात न घेता सर्वांशी सारखेपणाने सहभागी होवून सहकार्य देता का ? होय / नाही
- ९) प्रसार माध्यमातून प्रसारीत होणाऱ्या कार्यक्रमातील माहिती जमा करता का ? होय / नाही
- १०) भारतातील कोणत्याही राज्यातील नैसर्गिक आपत्कालात मदत करता का ? होय / नाही
- ११) निरनिराळ्या भारतीय राज्यातील विविध पेंलुविषयी माहिती मिळविता का ? होय / नाही
- १२) राष्ट्रीय सणाविषयी आत्मीयता बाळगता का ? होय / नाही
- १३) "राष्ट्रीय एकात्मता" ह्या मूल्याची परिभाषा करा.